

БАНКІВСЬКА СПРАВА

Науково-практичне видання.
Виходить 2 рази на рік
Видається із січня 1995 року

№ 2 (154) — 2021

ЗМІСТ

АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ

- Олександр Дзюблюк.** Основні тенденції та перспективи готівкового грошового обігу в епоху цифровізації економіки і банківської справи 3
- Наталія Внукова, Дар'я Давиденко, Валерія Шорох.** Аналіз методів оцінювання ризику діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг 28
- Леонід Сук, Петро Сук.** Економічний зміст витрат та їх облік 37
- Світлана Пташник, Олена Прокопчук.** Державні запозичення на національних фінансових ринках 55

ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ

- Петро Юхименко.** Інституціональний порядок розвитку партнерства держави і бізнесу 69
- Світлана Пташник, Катерина Мельник.** Фінансове забезпечення фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації в Україні 84
- Володимир Савченко, Олег Маклюк.** Державна фінансова політика — гарантія економічної безпеки в управлінні об'єднаними територіальними громадами 96

БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ

- Катерина Мельник, Сергій Колотуха.** Депозитна діяльність банківських установ України: сучасний стан та перспективи розвитку 107

РЕЦЕНЗІЇ

- Зоряна Куньч.** Економічна афористика як ключ до професійного успіху ... 123
- Перелік статей та інших матеріалів, опублікованих у журналі “Банківська справа” у 2021 р. 126**
- Contents 127**

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України 74060.

Постановою президії ВАК України від 30 березня 2011 р. № 1-05/3 журнал “Банківська справа” внесено до Переліку № 1 наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з економічних наук на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Головний редактор — В.Д. БАЗИЛЕВИЧ

Редакційна рада: А.С. ГАЛЬЧИНСЬКИЙ, В.М. ГЕЄЦЬ, В.О. ЛИТВИЦЬКИЙ, А.М. МОРОЗ, А.І. СТЕПАНЕНКО.

Редакційна колегія: В.Д. БАЗИЛЕВИЧ, В.А. ГЛАДКИЙ — заступник головного редактора, В.П. РОЗУМНИЙ — відповідальний секретар, О.В. ВАСЮРЕНКО (м. Харків), Н.І. ГРАЖЕВСЬКА (м. Київ), М. ДРАЖАНОВА (м. Брно, Чехія), М. ЖИВІТИРЕ (м. Рига, Латвія), Г.В. ЗАДОРОВНИЙ (м. Харків), В.В. ІВАНОВ (м. Санкт-Петербург, РФ), В.І. КАРАСЬОВ (м. Київ), Т.Т. КОВАЛЬЧУК (м. Київ), Л.Л. ЛАЗЕБНИК (м. Київ), І.О. ЛЮТИЙ (м. Київ), І.І. МАЗУР (м. Київ), С.В. МІЩЕНКО (м. Київ), С.В. НАУМЕНКОВА (м. Київ), В. НОЙМАНН (м. Берлін, Німеччина), С.М. ПАНЧИШИН (м. Львів), С.О. РИБАК (м. Київ), Т.С. СМОВЖЕНКО (м. Львів), А. ТАУБАЄВ (м. Караганди, Казахстан).

Над журналом працювали: Ю.М. Слущка, Л.В. Кирпич, О.С. Кузуб, І.А. Олійник, С.А. Михайлова.

Видання зареєстровано в Державній реєстраційній службі України.
Свідоцтво КВ № 19030-7910ПР від 05.07.2012.

Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов'язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; факс: (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua <http://www.banking.com.ua>

Засновник — Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Видавець — Видавництво “Знання”, 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Журнал розповсюджується тільки за передплатою.

Авторський примірник можна придбати в книгарні “Абзац”, тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Матеріали журналу рекомендовано до друку рішенням вченої ради економічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка (протокол № 5 від 23 листопада 2021 р.)

Підписано до друку 15.12.2021. Формат 70×100 1/16. Папір офс. №1.

Друк офс. Гарнітура шкільна.

Ум. друк. арк. 10,4. Обл.-вид. арк. 11,4. Наклад 300 примірників. Зам. №

© “Банківська справа”, 2021

УДК 330.341.1:330.322.01

Петро Юхименко, професор кафедри економіки та економічної теорії Білоцерківського національного аграрного університету, доктор економічних наук

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ ПОРЯДОК РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА ДЕРЖАВИ І БІЗНЕСУ

Мета статті — аналіз інституціонального порядку сприяння розвитку партнерства держави і бізнесу в умовах децентралізації бюджетної системи та управління й наукове обґрунтування підходів до його вдосконалення задля забезпечення ефективного використання нового фінансового механізму залучення інвестицій у розвиток соціальної економіки новостворених територіальних громад.

Автор використовує системний та еволюційний підходи, які передбачають ієрархічність сутнісного розуміння нового інституціонального порядку децентралізації, а також проведення дослідження в цілісності з виявленням різноманітних характерних ознак, прямих і зворотних зв'язків та залежностей, що виникають у процесі формування нової архітектури бюджетної системи.

Проведений аналіз засвідчив, що ступінь досконалості архітектури та інституціонального порядку розвитку державно-приватного партнерства істотно впливає на ефективність інвестиційного процесу в проєкти розвитку територій, змінює філософію управління публічними фінансами та створює стимули для прискореного розвитку партнерства держави й бізнесу на ринкових засадах. Висвітлюються проблеми, зумовлені недосконалістю інституціонального порядку розвитку цього партнерства, та обґрунтовані пропозиції з їх подолання.

Зроблені висновки, що досягнення ефективності нового фінансового механізму, покликаного сформувати інвестиційне середовище для розвитку територій на основі партнерства держави і бізнесу в умовах децентралізації, має забезпечити принцип міцності держави та досконалий інституціональний порядок розвитку державно-приватного партнерства, аби сприяти дотриманню фінансової дисципліни і жорстких правил оподаткування, залучення позичкових інвестиційних засобів, які слугують звичайним джерелом фінансування проєктів розвитку територій.

© П. Юхименко, 2021

Ключові слова: фінансові інститути, інституціональний порядок, ефективність, інвестиційна політика, приватний капітал, партнерство, кластери, інфосфера.

Завершальним етапом децентралізації є інституціоналізація управління. У період формування його нової архітекτονіки важливо закріпити тенденції нової інфосфери, що сформувалася внаслідок децентралізації бюджетної системи. Новий інституціональний порядок має сприяти ефективному функціонуванню адекватного інструментарію політики партнерства держави і бізнесу заради добробуту та сприяння розвитку. Це вимога нової економіки, яка має забезпечити реалізацію інноваційних фінансових технологій, що дозволило б ефективніше та з меншими трансакційними витратами досягати стратегічної мети ефективного використання грошових ресурсів усіх організаційних та фінансових інститутів з нижчим коефіцієнтом затрат і вищим коефіцієнтом результативності у підвищенні добробуту і вирішенні соціальних та інфраструктурних проблем розвитку територій новостворених громад.

Інституціональне оформлення бюджетної децентралізації спричинило обмеженість можливостей центральних органів держави, що вплинуло і на зменшення міжбюджетних трансфертів. Тільки за 2018—2020 рр. вони знизилися вдвічі¹. Коштів не вистачає на всіх рівнях для вирішення важливих економічних і соціальних проблем розвитку. Тому живий інноваційний процес у розбудові їх соціальної інфраструктури часто призводить до тісного взаємовигідного співробітництва держави, банків, публічних союзів і приватного сектору. Його особливістю є те, що воно будується з урахуванням переваг і взаємовигод партнерів на ринковій основі — це державно-приватне партнерство (ДПП). Завершення адміністративної реформи в Україні актуалізувало впровадження цієї форми взаємин у практику як на місцевому, так і на державному рівнях, що підкреслює актуальність і практичну спрямованість цього дослідження.

Перші кроки переосмислення партнерства на основі ДПП здійснено на рівні ООН і перші результати було опубліковано у грудні 2003 р. спільно Південним центром та Науково-дослідним інститутом ООН соціального розвитку (UNRISD)². Теоретичні проблеми розуміння ДПП як інструменту розвитку розглядали українські науковці П. Шилепницький³, В. Круглов, В. Стадник⁴; розвитку ДПП на регіональному рівні присвячені праці В. Оне-

¹ Шокало К. Звідки і скільки: гроші місцевих бюджетів України [Ел. ресурс] / К. Шокало ; Центр спільних дій. 2021. — Режим доступу: <https://centreua.org/analiz-rishen/zvidki-i-skilki-groshti-miscevih-byudzhativ-ukrayini/>.

² Zammit A. Development at risk: rethinking un-business partnerships / Ann Zammit ; A joint publication by the South Centre and UNRISD. — 2003. — 328 p. — URL: <https://www2.ohchr.org/english/issues/globalization/business/docs/report5.pdf>.

³ Шилепницький П.І. Державно-приватне партнерство: теорія і практика : монографія / П.І. Шилепницький. — Чернівці, 2011. — 455 с.

⁴ Круглов В.В. Державно-приватне партнерство як інструмент регіонального розвитку [Ел. ресурс] / В.В. Круглов, В.В. Стадник // Теорія та практика державного управління. — 2017. — № 2 (57). — С. 17. — Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/Vitalij_Kruglov2/publication/.

гіної, Л. Батюк⁵; узагальненню світового досвіду та можливості його застосування в українських реаліях — праці А. Кредісова, А. Білоуса⁶; аналізу ризиків реалізації проектів ДПП — праці Л. Козак та А. Ніжнік⁷.

Метою пропонованої статті є вдосконалення теоретичних засад і наукове обґрунтування підходів до формування інституціонального порядку забезпечення використання нового фінансового механізму залучення інвестицій на основі партнерства держави й бізнесу.

Розбудова нової архітектури бюджетної децентралізації та формування її інституціонального порядку поставили питання пошуку нових фінансових механізмів залучення інвестицій до вирішення проблем місцевого рівня на умовах партнерства держави й бізнесу. У науковій літературі його називають “ною соціологією публічних послуг”⁸. Відображення цієї категорії у структурних інститутах управління (табл. 1) дещо інше.

Таблиця 1. Визначення державно-приватного партнерства у міжнародних документах

Організація	Трактування
Світовий банк	Це механізм, за допомогою якого уряд закуповує та впроваджує державну інфраструктуру та/або послуги з використанням ресурсів та досвіду приватного сектору*
Міністерство інфраструктури України	Система відносин між державним та приватним партнерами, при реалізації яких ресурси обох об’єднуються з відповідним розподілом ризиків, відповідальності та винагород (відшкодувань) між ними, для взаємовигідної співпраці на довгостроковій основі у створенні (відновленні) нових та/або модернізації (реконструкції) наявних об’єктів, які потребують залучення інвестицій, та у користуванні (експлуатації) такими об’єктами**
Міністерство фінансів Чеської Республіки	Це партнерство між державним і приватним сектором для реалізації проекту або послуг, що традиційно надаються державним сектором. Державно-приватне партнерство визнає, що державний сектор та приватний сектор мають певні переваги у виконанні спеціальних задач. Дозволяючи кожному сектору робити те, що в нього найкраще виходить, комунальні послуги та інфраструктура можуть бути забезпечені у найбільш економічно вигідний спосіб***

⁵ Онегіна В.М. Державно-приватне партнерство та розвиток сільських територій в Україні [Ел. ресурс] / В.М. Онегіна, Л.А. Батюк // Актуальні проблеми інноваційної економіки. — 2017. — № 2. — С. 6471. — Режим доступу: http://apie.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/apie_2017_r02_a09.pdf.

⁶ Кредісов А.І. Державно-приватне партнерство: світовий досвід та його використання в Україні / А.І. Кредісов, А.О. Білоус // Економіка України. — 2016. — № 2. — С. 415.

⁷ Козак Л.С. Аналіз ризиків у проектах державно-приватного партнерства [Ел. ресурс] / Л.С. Козак, А.А. Ніжнік // Економіка та суспільство. — 2021. — Вип. № 27. — С. 27—35. — Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-35>.

⁸ Sedjari A. Public-private partnerships as a tool for modernizing public administration [El. resource] / Ali Sedjari // International Review of Administrative Sciences. — 2004. — Vol. 70 (2). — P. 293. — URL: https://www.researchgate.net/publication/314136194_Public_Private_Partnership_in_Public_Administration_Discipline_A_Literature_Review.

Закінчення табл. 1

Організація	Трактування
Європейський центр експертизи ДПП Європейського інвестиційного банку	Це домовленість між державним органом і приватним партнером, спрямована на реалізацію проектів у сфері громадської інфраструктури в рамках довгострокових контрактів. За цими контрактами приватний партнер несе значні ризики та управлінські обов'язки, а державний орган здійснює платежі приватному партнеру на основі результатів за надані послуги (наприклад, за доступність автомагістралей загального користування) або надає приватному партнеру право отримувати доходи від надання послуги (наприклад, через збори з користувачів платної дороги)****

Джерело:

* *About Public-Private Partnerships* [El. resource] / *The World Bank*. 2021. — URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/about-public-private-partnerships>.

** *Державно-приватне партнерство* [Ел. ресурс] / Міністерство інфраструктури України. — 2021. — Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/content/erzhavnoprivatne-partnerstvo-publicprivate-partnerships.html>.

*** *Державно-приватне партнерство в контексті управління державними інвестиціями в Україні* : Звіт Світового банку. — 2015. — С. 12. — Режим доступу: www.me.gov.ua/Documents/Download?id=f4dc61d5-731b-47fd-99fc-813ac08e064f.

**** *European PPP Expertise Centre. What is PPP* [El. resource] / *European Investment Bank* 2021. — URL: <https://www.eib.org/epc/>.

Найбільш прийнятним (класичним) визначенням із наведених у табл. 1 вважається трактування ДПП Світовим банком: ДПП як інструмент компенсації недоліків (провалів) ринкової системи. Тут втілені чотири групи найважливіших детермінантів державно-приватного партнерства: 1) чинники, що визначають стан державного бюджету; 2) чинники, що визначають макроекономічну ситуацію; 3) показники, що визначають обсяг внутрішнього ринку; 4) стан ринкових інститутів. Тому підтримуємо підхід до ДПП як до інструменту, що надає інфраструктурні послуги, з використанням розгалуженої мережі зв'язків (партнерства) між державою та приватним сектором⁹.

Розвитку цього партнерства в Україні сприяють сформовані суспільним розвитком відповідні передумови, зокрема:

— втілення нової неоліберальної моделі економічного розвитку в Україні, яка набула всеохоплюючого характеру в європейських країнах (з 1980—1990-х рр.)¹⁰, що спричинило передачу у приватні руки значної частини державних активів та, відповідно, формування спільної власності у формі ДПП;

— прискорена соціалізація суспільної моделі розвитку за відсутності бюджетних коштів, що стало причиною неспроможності багатьох місцевих

⁹ *(Re)defining publicprivate partnerships (PPPs) in the new public governance (NPG) paradigm: an institutional maturity perspective* [El. resource] / C.B. Casady, K. Eriksson, R.E. Levitt, W.R. Scott // *Public Management Review*. — 2019. — P. 123. — URL: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/014719037.2019.1577909>.

¹⁰ Романченко В.Б. Сучасна соціально-економічна модель України: її головні ознаки, результати впровадження, доцільність змін [Ел. ресурс] / В.Б. Романченко // *Інвестиції: практика та досвід*. — 2020. — № 23. — С. 144—150. — Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/23_2020/24.pdf.

органів влади модернізувати та розширювати економічну та соціальну інфраструктуру територій без залучення приватного капіталу;

— інноваційна економіка засвідчила, що бізнес більшою мірою, ніж держава, продемонстрував мобільність, швидкість прийняття раціональних рішень, здатність до нововведень, використання технічних та технологічних інновацій тощо.

Здійснена в останні роки бюджетна децентралізація, що в підсумку за 5 років (2015—2020) дала можливість збільшити ресурсну базу органів місцевого самоврядування у чотири рази¹¹, та її інституціоналізація в Україні створюють нові умови для активного залучення на партнерських умовах і приватний капітал до розбудови інфраструктурних об'єктів новостворених громад. В одному зі своїх звітів консалтингово-аудиторська компанія Deloitte зазначає, що тільки 16 % міст в усьому світі можуть самостійно фінансувати ті інфраструктурні проекти, яких потребують їхні громади¹². В Україні навіть столиця з її найбільшим бюджетом потребує додаткових бюджетних та приватних інвестицій. Тому формування можливості поєднання фінансових ресурсів державних структур і бізнесу для реалізації інфраструктурних проектів розвитку створюють інституціональні зміни, а також активне використання фінансово-економічних важелів — субсидій, кредитів, гарантій та інших форм підтримки.

Однією з причин повільного розвитку ДПП в Україні є недосконалість його інституціонального порядку. На початку року був поданий законопроект № 5090 (Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо врегулювання бюджетних відносин під час реалізації договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства, у тому числі концесійних договорів)¹³. Інституціональна незавершеність розвитку ДПП є причиною того, що в умовах децентралізації владні структури публічних союзів продовжують діяти за неформальними правилами, які для себе встановлюють уже десятиліттями. За різними даними, до 6,5 % своїх середньорічних доходів підприємці в Україні витрачають на хабарі посадовим особам¹⁴. Як наслідок, за оцінкою експертів Світового банку, річна сума хабарів в Україні сягає рівня двомісячного торгового обороту країни¹⁵. Навіть сформована і реформована нова державна служба та служба в органах місцевого самоврядування, які активно задіяні до розпорядження державни-

¹¹ Улютін Д. Бюджетна децентралізація: головні виклики та досягнення [Ел. ресурс] / Д. Улютін // Децентралізація. — 2020. — Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/12661>.

¹² Зуєва Ю. Закордонні кейси з ДПП: порівняльний аналіз [Ел. ресурс] / Ю. Зуєва // Юридична газета. — 2020. — № 1 (707). — Режим доступу: <https://jur-gazeta.com/publications/practice/derzhavnoprivatne-partnerstvo/zakordonni-keysi-z-dpp-porivnyalniy-analiz.html>

¹³ Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо врегулювання бюджетних відносин під час реалізації договорів, укладених в рамках державно-приватного партнерства, у тому числі концесійних договорів від 17.02.2021 № 5090 [Ел. ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71124.

¹⁴ Невмержицький Є.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія / Є.В. Невмержицький. — К.: КНТ, 2008. — С. 45—63.

¹⁵ Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / керівник авт. кол. І.О. Ревак. — Львів: ЛьвДУВС, 2011. — С. 128.

ми фінансами та фінансами публічних союзів, не стали по-справжньому професійними, політично неупередженими і підпорядкованими лише закону. Запроваджена система конкурсного добору, підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації (спеціалізації) та професійно-посадового просування державних службовців та посадових осіб інституційних організацій усіх ланок фінансової системи потребує удосконалення та розвитку, особливо це стосується новостворених громад.

Утвердженню світоглядної складової урядовців щодо такого партнерства в Україні сприяв досвід розвинених країн світу, практика та наукові розробки щодо провалів ринку і відносної сили і слабкості двох основних інструментів координації суспільства — уряду і ринку. В новому конкурентному середовищі фінансові інститути стали розглядатися як “інтерактивне партнерство”, що фінансує і виробляє різноманітні компоненти результатів державної політики в галузі співробітництва і конкуренції. Такі підходи зумовили потребу в новому інституціональному порядку сприяння цьому партнерству на національному та місцевому рівнях через активне запровадження економічних стимулів. Активна інституціоналізація децентралізації створює умови для реалізації ідеї державно-приватного партнерства на ринковій основі в галузі використання потенціалу держави і територій через утворення аутсорсингів для здійснення визначених завдань (до прикладу, таких як забезпечення харчування у школах, дитячих садочках), туристичних кластерів або надання в оренду цілих сфер державних послуг (наприклад, транспортної інфраструктури)¹⁶. Юридичне оформлення цих угод у вигляді контрактів узаконювало це приватне фінансування із залученням банківської системи або ДПП. Проте недосконалість інституціонального порядку регулювання такого партнерства гальмує його розвиток в Україні. Якщо виділити реалізацію проєктів на основі спільної діяльності (на умовах ДПП на 01.01.2021 укладено 192 договори¹⁷), то при загальному щорічному зростанні договорів на 105—110 %, їх кількість порівняно з початковим періодом (2010 р., відколи ухвалений Закон України “Про державно-приватне партнерство”) зменшилася у 5 разів¹⁸. Це при тому, що обсяг інфраструктурних субвенцій для ОТГ зріс із 1 млрд грн у 2016 р. до 2,2 млрд у 2020 р.¹⁹.

¹⁶ *Public-Private Partnerships for Transportation. A Toolkit for Legislators* [El. resource] / J. Rall, J. Reed, N. Farber ; NCSL Partners Project on PPPs for Transportation. — Washington, D.C., 2010. — 11 p. — URL: <http://www.laneconstruct.com/servlet/servlet.FileDownload?file=015U00000003oMg>.

¹⁷ *Стан здійснення ДПП в Україні* [Ел. ресурс] / Міністерство економіки України. — 2021. — Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini&isSpecial=true>.

¹⁸ *Державно-приватне партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливість застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проєктів* [Ел. ресурс]. — 2017. — С. 38. — Режим доступу: http://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf.

¹⁹ *Звіт про огляд витрат державного бюджету у сфері регіонального розвитку в частині підтримки формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад* [Ел. ресурс] / Міністерство розвитку громад та територій України. — 2021. — С. 2. — Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/1.-zvit.pdf>.

Узагальнення світової практики моделей партнерства держави і бізнесу свідчить, що нині найбільшої популярності набуває фінансове співробітництво через формування кластерів як значно кращу колективну та організаційну спроможність, здатну реагувати на нові структурні та глобальні зміни в економіці. Спільним для всіх успішних моделей розвитку було поєднання конкуренції, співпраці та створення відповідного інституційного порядку, спрямованого на підтримку бажаного поєднання фінансових ресурсів для досягнення успіху в розбудові інфраструктури територій²⁰. Політика сприяння залучення приватного капіталу до реалізації проєктів розвитку втілюється в різних програмах стратегії розвитку “Європа 2030, 2050”, метою яких є “посилити партнерство держави, бізнесу та громадянського суспільства для створення інвестиційних пропозицій та ідей”²¹.

В Україні немає державної політики сприяння розвитку кластерів. Це при тому, що, за даними НБУ, у 2020 р. за обсягами експортних надходжень тільки частка ІТ-сектору становить 8 % від усіх експортних товарів і послуг України, а за останні 15 років вітчизняна ІТ-індустрія в цілому зросла у 114 разів. Останні дослідження показали також, що за якістю надання послуг українська ІТ-індустрія посідає четверте місце у Європі і п’яте у світі²². Українські фахівці давно затребувані за кордоном, і сьогодні наші компанії вже змагаються за спеціалістів і клієнтів на міжнародній арені. Тому відсутність в українському законодавстві єдиного документа, який би регулював розвиток кластерів, не сприяє їх розвитку, хоч у минулому робилось декілька спроб законодавчо врегулювати питання їх створення та розвитку. Міністерство економіки України у 2008 р. підготувало проєкт Концепції створення кластерів в Україні, яка не отримала інституціонального закріплення, хоча окремі аспекти її знайшли своє відображення в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р., яка передбачає “запровадження різноманітних інструментів та механізмів стимулювання місцевого економічного розвитку (кластерів, національних проєктів, механізму державно-приватного партнерства тощо)”²³. Нині платформа Industry4Ukraine презентувала новий проєкт Національної програми кластерного розвитку до 2027 р., який має затвердити Мінекономіки²⁴. На всіх

²⁰ *Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee, the Committee of the Regions and the European Investment Bank. Investing in a smart, innovative and sustainable industry. A renewed EU Industrial Policy Strategy* [Ел. ресурс] // *European Union Law: Website*. 2017. — URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2017:0479:FIN>.

²¹ *Воднева стратегія для кліматично нейтральної Європи : Комюніке Європейської Комісії* [Ел. ресурс] / COM(2020) 301. Final. — Режим доступу: https://www.rac.org.ua/uploads/content/EGDcards/final_00_02_Energetics_2021_ua.pdf.

²² *Як Україна стає постачальником інноваційних рішень для всього світу: підсумки ІТ-конференції ЕВА* [Ел. ресурс] // *НВ Україна*. — 2021. — 25 жовтня. — Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/evropeyska-biznes-asociaciya-organizuvala-it-konferenciyu-u-kiyevi-50190308.html>.

²³ *Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385* [Ел. ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.

²⁴ *Національна програма кластерного розвитку до 2027. Концепція. Орієнтири розвитку. Рекомендації* [Ел. ресурс] // *Industry4Ukraine 2020*. — Режим доступу: <https://nrat.ukrintei.ua/nacionalna-programa-klasterного-rozvytku-do-2027/>.

рівнях державної влади мають усвідомити, що це не тільки фінансовий інструмент зростання у нормальних умовах, а й організовані, високоадаптивні структури, які є не менш потужним інструментом протидії кризовим явищам. Це має стати складовою промислової політики держави. Вона повинна сформувати інституціональний порядок для кластерного розвитку. Україна має значний потенціал у розвитку креативного сектору, зокрема — у дизайні промислових зразків, виробництві фото- та відеоконтенту, створення туристичних кластерів на місцевому рівні тощо.

Практика розвинених країн свідчить, що інвестування проєктів розвитку галузей і територій на основі партнерства держави і бізнесу розглядається більшістю з них як пріоритетний фінансовий інструмент реалізації інноваційної економіки за такими напрямками: 1) у сферах критично важливих для держави (суспільства) соціальних інфраструктурних інновацій і високих технологій; 2) забезпечення зв'язків між наукою і бізнесом та трансферу технологій у ринковий обіг; 3) розумна підтримка суб'єктів підприємництва, малих і середніх підприємств, приватних інвестицій у дослідження та інновації, розбудови інфраструктури регіонів за допомогою партнерського фінансування та розподілу ризиків між публічним і приватним партнерами²⁵.

Найбільш пріоритетними (Звіт UNCITRAL — Комісія ООН з права міжнародної торгівлі) є інфраструктурні проєкти²⁶. Моделювання показує, що, відповідно до сценарію розвитку сучасних світових тенденцій, необхідно буде продовжувати виділяти на інфраструктурні витрати на рівні від 3,0 до 3,5 % ВВП²⁷ плюс активне залучення приватного капіталу.

Формування нового інституціонального порядку розвитку ДПП в Україні спрямоване на подолання інфраструктурного дефіциту в країні, особливо на регіональному рівні. Сфера застосування ДПП і напрями залучення приватного капіталу досить широкі (рисунки).

Нова інфосфера децентралізованого бюджету передбачає удосконалення фінансового механізму реалізації функцій держави, які вона забезпечує через бюджетну систему, суть яких полягає в досягненні державою публічного статусу, тобто реалізації претензій на служіння суспільним, а не приватним інтересам, на статус суспільного, офіційного і безособистісного інституту. “При формуванні держави розподіл сфер (і типів дій) на суспільну і приватну пов'язаний з економічними інтересами, розподіл на формальний (офіційний) і неформальний спосіб дії стосується системи правил і по-

²⁵ Дегтяр А.О. Особливості застосування технологій державно-приватного партнерства в управлінні інноваційними проєктами / А.О. Дегтяр // Вісник НУЦЗУ. — Серія: Державне управління. — 2017. — Вип. 1(6). — С. 111. — Режим доступу: [http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol6\(17\)/..._2017_Deg.pdf](http://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol6(17)/..._2017_Deg.pdf).

²⁶ Типові законодавчі положення щодо інфраструктурних проєктів, які фінансуються приватним коштом [Ел. ресурс] / UNCITRAL (The United Nations Commission on International Trade Law). — 2003. — 6 с. — Режим доступу: http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/procurement_infrastructure/2003Model_PFIP.html.

²⁷ Oxford Economics. Global Infrastructure Outlook: Infrastructure Investment Needs 50 Countries, 7 Sectors to 2040. Australia [Ел. ресурс]. — 2017. — 220 p. — URL: <https://cdn.gihub.org/outlook/live/methodology/Global+Infrastructure+Outlook++July+2017.pdf>.

ДПП			
Умови формування проєктів ДПП	Сфери застосування ДПП	Напрями залучення приватного капіталу	Переваги для інфраструктурної сфери
Брак державних фінансів та фінансових ресурсів новостворених громад, що не дає можливість самостійно забезпечувати високоєфективне функціонування інфраструктури територій та суспільні блага	— Розвідка та видобування родовищ корисних копалин; — виробництво, транспортування і постачання тепла; — розподіл і постачання природного газу; — будівництво та/або експлуатація доріг, мостів, шляхових естакад, тунелів, морських і річкових портів та їхньої інфраструктури; — машинобудування; — водопостачання; — охорона здоров'я; — туризм, відпочинок, рекреація, культура та спорт; — переробка відходів; — виробництво, розподіл та постачання електроенергії; — управління нерухомістю тощо	— Додаткове фінансування дефіциту коштів; — упровадження нових методів, технологій та інструментів інноваційної системи управління; — генерування доданої вартості для споживачів; — досконаліша ідентифікація потреб місцевого населення та оптимальне використання ресурсів	— Підвищення ефективності діяльності і впровадження інновацій; — оптимізація ризиків; — запобігання виникненню корупційних чинників у зв'язку з високим рівнем приватних інвестицій; — залишається власністю держави чи публічних союзів (громади); — можливість належного фінансування галузей

Схема взаємодії державного і приватного капіталу у створенні інфраструктури

станов, а на безособистісний і особистісний (персоніфікований) — способів їх застосування”²⁸. Принцип міцності держави та її легітимність визначаються здатністю ефективно інституційно окреслити та дотримуватися цих меж, особливо це стосується партнерства держави і бізнесу через активне використання коштів значної кількості платників податків. У процесі реалізації проєктів переплітається система економічних відносин держави і бізнесу в ринковій економіці та система фінансових відносин як система відносин у реалізації конкретних взаємовигідних проєктів (серед яких і інфраструктурні) спільно державними інститутами, банками, органами

П. Юхименко. Інституціональний порядок розвитку партнерства держави і бізнесу

²⁸ Волков В.В. Силовое предпринимательство: экономико-социологический анализ / В.В. Волков. — СПб. : Из-во Европейского университета в Санкт-Петербурге, 2012. — С. 289.

публічних союзів і приватними компаніями на базі об'єктів державної, муніципальної та інших публічних союзів власності.

Закон про державно-приватне партнерство визначає це партнерство як співробітництво на договірних засадах між двома сторонами: державою та приватним суб'єктом²⁹. Якщо виділити базову складову — фінанси, то це партнерство необхідно розглядати як специфічні інноваційні форми фінансування проектів і розподілу ризиків між усіма учасниками угоди. Таке трактування цієї дефініції передбачає, що українське законодавство слід доповнити головною умовою, котра би визначала відмінність партнерства від традиційних відносин державного та приватного сектору, — ефективний розподіл ресурсів, ризиків, відповідальності та доходів. Адже українське законодавство із двох існуючих типів партнерства (договірний чи концесійний) закріплює договірний тип партнерства, при цьому інституційний характер ДПП упускається. Водночас саме ця сторона взаємин, що характеризується створенням організаційної структури у фінансовій системі з метою спільної взаємовигідної інвестиційної діяльності, потребує інституціонального закріплення, оскільки інвестиційна форма є однією із найвпливовіших, оскільки вона має стратегічну спрямованість, основною метою якої є стимулювання економічного зростання і соціалізації територій.

До недоліків Закону України “Про державно-приватне партнерство” необхідно віднести і “розмитість” відносин, які він покликаний регулювати. Закон не містить чітких інституціональних рамок застосування, пропонує орієнтуватися за неконкретними ознаками ДПП і сферами застосування ДПП (галузі народного господарства). При цьому упущений найголовніший фактор ДПП як партнерства, спрямованого на реалізацію проектів, пов'язаних з публічними об'єктами і публічними послугами, що забезпечують належну соціалізацію населення в цілому. Хоча в 2015 р. були внесені доповнення до ст. 4 “Сфери застосування державно-підприємницького партнерства” — “надання соціальних послуг, управління соціальною установою, закладом”³⁰.

Також у цьому Законі чітко не зафіксована мінімальна частка участі у проєкті приватного партнера (зокрема, у розвинених країнах мінімальна частка приватного фінансування складає 25 %) ³¹. У зв'язку з цим навіть мінімальна частка приватного фінансування у спільному проєкті дозволяє відносити його до категорії ДПП, перекладаючи більшу частину відповідальності на державу. Не менш важливим є і відсутність чіткого визначення механізмів практичної реалізації (визначення етапів реалізації проєктів ДПП, створення мотивації для іноземних інвесторів, особливо щодо корис-

²⁹ Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI (станом на 02.12.2012) [Ел. ресурс]. — Ст. 11. — Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/show/2404-17>.

³⁰ Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI [Ел. ресурс]. — Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/t102404?an=266&ed=2016_05_24.

³¹ Особливості застосування державно-приватного партнерства як механізму реалізації нової регіональної політики. Аналітична записка [Ел. ресурс] / НІСД. — 2013. — Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/osoblivosti-zastosuvannya-derzhavno-privatnogo-partnerstva-yak>.

тування природними ресурсами, які складають значну частину незадіяного капіталу новостворених територіальних громад, тощо). Відповідно до ст. 7, державно-приватне партнерство поширюється на об'єкти, що перебувають у державній або комунальній власності чи належать АР Крим. Тим самим унеможливується реалізація таких проєктів, як будівництво об'єктів приватним партнером з наступним їх передаванням державному (комунальному) партнеру. Залишається невизначеною роль Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) у фінансуванні проєктів ДПП, тоді як ним фінансуються проєкти (в 2021 р. їх було 294 на суму 4,2 млрд грн, з них 148 — перехідні проєкти, розпочаті у минулих роках³²) двох пріоритетів — якісне відновлення інфраструктури в регіонах та проєкти економічного розвитку, де велика перспектива партнерства держави і приватного бізнесу в розвитку територій.

Досвід розвитку ДПП у розвинених країнах показує необхідність у процесі формування нового інституціонального порядку врахування того, що серед основних видів ризиків у такому партнерстві — фінансовий ризик³³, пов'язаний з варіативністю кредитних ставок, курсів обміну валют та інших факторів, що впливають на витрати фінансування проєкту. Цей ризик є найважливішим, тому має бути розроблений інституціональний інструментарій його пом'якшення для приватного капіталу. Особливо це стосується новостворених громад, де фінансові ризики доповнюються ринковими.

Україна потребує зміни парадигми управління, яка полягає у зміні процесу комунікації між владою, бізнесом та суспільством, під час якого встановлюються цілі, пріоритети, віднаходяться форми, методи і процедури досягнення мети та, відповідно, знижуються трансакційні витрати, на які витрачається лівова частка бюджетних коштів (до 30 %) ³⁴. В умовах “економіки знань” швидкість технологічних, інституціональних, макроекономічних змін перевищує швидкість формування знань у державних управліннях. У таких умовах формування нової інфосфери розвитку ДПП в умовах децентралізації та нової економічної поведінки слід здійснювати не лише під впливом сформованої системи цінності, а й на основі створення механізму адаптації населення до змін шляхом розвитку соціального забезпечення населення, соціальної інфраструктури, сприятливого морально-психологічного клімату в регіоні, зупинення деградації територій.

Інституціоналізація децентралізації, спрямована на формування нового для України інституціонального порядку регулювання економічних взаємин в реалізації політики ДПП, і сформована нова архітектура бюджет-

³² 294 проєкти регіонального розвитку відібрані для фінансування у 2021 році коштом ДФРР [Ел. ресурс] / Міністерство розвитку громад та територій України, 19 лютого 2021 року. — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/294-proekti-regionalnogo-rozvitku-vidibrani-dlya-finsuvannya-u-2021-roci-koshtom-dfrr>.

³³ Посібник та інструменти для розробки програми ДПП [Ел. ресурс] / World Bank Group. — Ч. 1. — 2021. — Режим доступу: https://pppagency.me.gov.ua/wp-content/uploads/2021/06/day-3-ppp-manuals_line-ministries-pdf.

³⁴ Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку [Ел. ресурс]. — Вид. 2-ге. — Львів: Кальварія, 2017. — С. 85. — Режим доступу: <https://www.google.com/search?q=УКРАЇНА+2030%3A...>

ної системи свідчать, що це більше, ніж забезпечення доходів і регулювання державних витрат. Ця політика спрямована на ефективніше використання нецентралізованих фінансових ресурсів на цілі бюджетної політики у формі ДПП. Новий інституціональний порядок має бути спрямованим на стимулювання і заохочення приватної діяльності і приватних інвестиційних витрат на цю мету. А виконавчі органи держави і публічних союзів нових територіальних утворень, крім фіскальних, регулятивних, моніторингових інструментів, мають створювати умови відкритої конкуренції фінансових інститутів із приватним капіталом і розподіляти відповідальність і ризик з недержавними продуцентами з метою підвищення продуктивності й ефективності. Дослідники цю диверсифікацію і зміну інструментарію державних фінансів називають формуванням “третьої сили” в управлінні державними фінансами³⁵. Її залучення до формування проєктів розвитку територій може попередити численні помилки у підготовці, проведенні конкурсного відбору та подальшому виконанні угоди відповідно до обраної форми ДПП.

Організація такого партнерства дає підстави розглядати значну частину результатів бюджетної політики як спільний продукт взаємодії багатьох учасників, часто в результаті тісного переплетіння можливостей ринків та держави і витрат бюджетних та приватних інвестиційних ресурсів. Слід зазначити, що навіть в умовах скорочення державних інвестицій (непередбачувані обставини, наприклад, фінансової кризи) і зростання приватної участі у фінансуванні інфраструктурних державних програм розвитку територій роль держави не послаблюється, а проявляється у посиленні регулювання за допомогою економічних механізмів і встановлення стандартів і норм у галузях ДПП шляхом їх інституціоналізації.

Для територіальних публічних союзів перспективним є напрям державно-приватного партнерства на основі принципу “ресурси за інфраструктуру”³⁶. В умовах відкритої економіки та формування повноцінного ринку землі цей напрям може сприяти різкому зростанню потоків приватного інвестиційного капіталу із розвинутих країн, що є однією із ключових особливостей глобальної фінансової інтеграції останнього десятиліття.

Сформована в нових умовах глобальна фінансова система спонукає до стихійного формування і відповідної нової, складнішої структури взаємовідносин і неписаних правил прийняття рішень у фінансовій сфері на національному та місцевому рівнях. Це вимагає від України відповідних змін і у формуванні національного інституціонального порядку, який сприятиме швидшій адаптації до процесу глобалізації фінансових ринків та ризиків через інституціональне упорядкування, погодженість і координацію елементів (суб’єктів) фінансової і бюджетної систем. В руслі нашого дослі-

³⁵ Salamon L.M. *The New Governance and the Tools of Public Action: An Introduction* [El. resource] / Lester M. Salamon // *Fordham Urban Law Journal*. — 2011. — Vol. 28. — № 5. — P. 1611–1674. — URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2182&context=ulj>.

³⁶ *Rents to Riches? The Political Economy of Natural Resource-Led Development* [El. resource] / H. Barma, K. Kaiser, T. Minh Le, L. Vinula // *The World Bank*. — Washington, 2012. — 259 p. — URL: <http://www.imf.org/external/np/seminares/eng/2013/fiscalpolicy.pdf/rajaram.pdf>.

дження новий інституціональний порядок розвитку ДПП має бути спрямований на створення умов для ефективнішого використання нових фінансових можливостей з метою вирішення суспільних і економічних проблем, для забезпечення умов ефективної соціалізації нових територіальних утворень. Як показують дослідження, кількість і якість новоствореної інфраструктури в цих регіонах є ключовим фактором розвитку України в цілому, створює позитивний вплив на перспективи зростання добробуту та економічних можливостей забезпечення місцевого населення³⁷.

Активніша участь приватного капіталу в розбудові соціальної інфраструктури нових територіальних утворень України як через продаж активів, так і на основі договорів про управління можлива, якщо держава і публічні союзи будуть гарантувати чесну конкуренцію і фінансову ефективність. Інституціоналізація цього процесу забезпечить, щоб участь приватного капіталу сприяла найкращому управлінню галуззю і не створювала непередбачуваних фінансових зобов'язань для держави і публічних союзів. Їх фінансова роль залишається дуже важливою, оскільки приватний сектор не зможе забезпечити усе фінансування, необхідне для інфраструктури нових територіальних утворень. Як показують дослідження він виступає і залишається важливою складовою за відсутності достатності власних бюджетних коштів держави і публічних союзів³⁸.

Важливість для України цього аспекту полягає в тому, що в умовах децентралізації та утвердження ринкової економіки ДПП є альтернативою приватизації в майбутньому природних ресурсів державної та комунальної власності новостворених громад, оскільки об'єднує переваги державного та приватного секторів, зокрема такі: соціальну та екологічну відповідальність; громадську підзвітність і пріоритетність дотримання екологічних стандартів у підприємницькому природогосподарюванні; підприємницький підхід до формування фінансових ресурсів, використання інноваційних технологій у управлінні факторами виробництва.

Такий інноваційний підхід у взаємовигідному партнерстві децентралізованого управління, навіть в кризових умовах, дозволяє консолідувати фінансові ресурси й удосконалювати управління ризиком (запобігати кризам, що дорого обходяться), краще розуміти економічні стимули у фінансовій системі (мотивуючи учасників процесу дотримуватися угод і правил) і вдосконалювати методи використання приватного капіталу, коштів публічних союзів, державних фінансів і банківського капіталу та ініціативи (відповідно до вимог, які б в іншому випадку залишилися без достатнього фінансування). В умовах сформованої глобальної фінансової системи це

³⁷ Тимошенко М. Ідентифікація проблем і перспективи розвитку соціальної інфраструктури сільських територій України [Ел. ресурс] / М. Тимошенко // *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. — 2018. — Vol. 4, № 2. — P. 129142. — Режим доступу: www.are-journal.com.

³⁸ Gray C. *Fiscal Policy and Economic Growth. Lessons for Eastern Europe and Central Asia* [El. resource] / C. Gray, T. Lane, A. Varoudakis. — Washington D.C.: The World Bank, 2007. — P. 10–12. URL: <https://cache-igetweb-v2.mt108.info/uploads/1575/filemanager/bb84e7b5cfe42bf321dfce77b0f011b2.pdf>.

світова тенденція, у руслі якої державні фінанси, банківський капітал розглядають питання про те, як посилити участь приватного капіталу, і яка роль обумовленості³⁹.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що ефективність нового фінансового механізму інвестиційного середовища розвитку територій в умовах децентралізації має ґрунтуватися на принципі міцності держави та досконалого інституціонального середовища розвитку ДПП, аби забезпечити дотримання фінансової дисципліни і жорстких правил оподаткування, залучення позичкових інвестиційних засобів, які слугують звичайним джерелом фінансування державних проєктів розвитку територій. Найважливішими чинниками забезпечення ефективності розвитку ДПП мають бути: 1) сформований досконалий інституціональний порядок (нормативно-правова база), що регулює діяльність ДПП; 2) перехід до практики відкритості порядку відбору (конкурсного) реалізації ДПП, а також посилення ролі Міністерства фінансів у цьому процесі; 3) забезпечення справедливості контрактів на основі довгострокових зобов'язань, на яких ґрунтується діяльність ДПП і які безпосередньо визначають фінансовий ризик, який має ефективно і збалансовано розподілятися між державою і приватним сектором. Крім того, метою інститутів децентралізованої бюджетної системи має стати прозорий бюджетний облік і повне розкриття всіх фінансових ризиків.

Визначені фактори сприяння розвитку ДПП є перспективними у дослідженні науковців та обґрунтуванні відповідних рекомендацій їх удосконалення.

Надійшла до редакції 07.11.2021

Petro Yukhymenko. *Institutional Procedure for State and Business-Partnership Development*

The purpose of this article is to analyze the institutional order of promoting the partnership of government and business in a decentralized budget system and management and scientific substantiation of approaches to its improvement to ensure effective use of new financial mechanism to attract investment in social economy of newly created communities.

The analysis uses systemic and evolutionary approaches that require a hierarchical understanding of the new institutional order of decentralization, as well as provide research in its entirety to identify various characteristics, direct and feedback and dependencies that arise in the process of forming a new architecture of the budget system.

The analysis shows that the degree of perfection of architecture and institutional development of public-private partnership significantly affects the efficiency of the investment process in development projects, changes the philosophy of public finance management and creates incentives for accelerated development of public-business

³⁹ Савчук Н. Вплив сучасних глобальних викликів на організацію бюджетної системи [Ел. ресурс] / Н. Савчук // Вісник ТНЕУ. — 2014. — № 3. — С. 186. — Режим доступу: <http://visnyk.tneu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/598/611>.

partnerships on a market basis. Problems caused by the imperfection of the institutional order of development of this partnership are noted.

Conclusions that achieving the effectiveness of the new financial mechanism of the investment environment for the development of territories on the basis of partnership between the state and business in decentralization should ensure the principle of state strength and perfect institutional order of public-private partnership development to ensure compliance with financial discipline and strict tax rules. serve as a regular source of funding for territorial development projects.

Key words: financial institutions, institutional order, efficiency, investment policy, private capital, partnership, clusters, infosphere.

Петр Юхименко. Институциональный порядок развития партнерства государства и бизнеса

Цель статьи — анализ институционального порядка содействия развитию партнерства государства и бизнеса в условиях децентрализации бюджетной системы и управления, а также научное обоснование подходов к его усовершенствованию для обеспечения эффективного использования нового финансового механизма привлечения инвестиций в развитие социальной экономики созданных территориальных общин.

В ходе анализа используются системный и эволюционный подходы, подразумевающие иерархичность сущностного понимания нового институционального порядка децентрализации, а также предусматривающие проведение исследования в целостности с выявлением различных характерных признаков, прямых и обратных связей и зависимостей, возникающих в процессе формирования новой архитектоники бюджетной системы.

Анализ показал, что степень совершенства архитектоники и институционального порядка развития государственно-частного партнерства оказывает существенное влияние на эффективность инвестирования в проекты развития территорий, изменяет философию управления публичными финансами и создает стимулы для ускоренного развития партнерства государства и бизнеса на рыночной основе. Отмечены проблемы, вызванные с несовершенством институционального порядка развития этого партнерства, также обоснованы предложения их преодоления.

Автор приходит к выводу, что достижение эффективности нового финансового механизма, призванного сформировать инвестиционную среду для развития территорий на основе партнерства государства и бизнеса в условиях децентрализации, должно обеспечить принцип прочности государства и совершенный институциональный порядок развития государственно-частного партнерства, чтобы способствовать соблюдению финансовой дисциплины и жестких правил налогообложения, привлечения ссудных инвестиционных средств, которые служат обычным источником финансирования проектов развития территорий.

Ключевые слова: финансовые институты, институциональный порядок, эффективность, инвестиционная политика, частный капитал, партнерство, кластеры, инфосфера.

**Перелік статей та інших матеріалів, опублікованих
у журналі “Банківська справа” у 2021 р.**

№ С.

АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ

Наталія Внукова, Дар’я Давиденко, Валерія Шорох. Аналіз методів оцінювання ризику діяльності учасників ринку банківських фінансових послуг	2	28
Олександр Дзюблюк. Основні тенденції та перспективи готівкового грошового обігу в епоху цифровізації економіки і банківської справи	2	3
Олена Непочатенко, Сергій Колотуха, Катерина Мельник. Стратегія розвитку банківського кредитування аграрних підприємств ...	1	37
Світлана Пташник, Олена Прокопчук. Державні запозичення на національних фінансових ринках	2	55
Олена Прокопчук, Сергій Колотуха. Видова сукупність страхових продуктів на агростраховому ринку України	1	85
Леонід Сук, Петро Сук. Грошовий оборот та його облік	1	70
Леонід Сук, Петро Сук. Економічний зміст витрат та їх облік	2	37
Петро Юхименко. Капіталізація природно-ресурсного потенціалу сільських територій в умовах децентралізації	1	50

БАНКІВСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ

Олег Колодізєв, Інна Плєскул. Аналіз підходів до оцінювання ризиків фінансового моніторингу клієнтів банків	1	103
Андрій Камінський. Цілісний аналіз ефективності кредитного ризик-менеджменту банку в сегменті споживчого кредитування ...	1	112
Катерина Мельник, Сергій Колотуха. Депозитна діяльність банківських установ України: сучасний стан та перспективи розвитку	2	107

ПРОБЛЕМИ МАКРОЕКОНОМІКИ

Олександр Дзюблюк. Зростання ролі грошово-кредитної політики у регулюванні економічних процесів в умовах пандемічної кризи	1	3
Руслан Моторин, Тетяна Моторина, Катерина Приходько. Вплив пандемії на банківську діяльність в Україні	1	27
Світлана Пташник, Катерина Мельник. Фінансове забезпечення фіскального простору місцевого самоврядування в умовах фінансової децентралізації в Україні	2	84
Володимир Савченко, Олег Маклюк. Державна фінансова політика — гарант економічної безпеки в управлінні об’єднаними територіальними громадами	2	96
Петро Юхименко. Інституціональний порядок розвитку партнерства держави і бізнесу	2	69

CONTENTS

SCIENTISTS ANALYSE

- Oleksandr Dziubliuk.** The Main Trends and Prospects of Cash Circulation in the Era of Digitalization of the Economy and Banking ... 3
- Natalia Vnukova, Daria Davydenko, Valeria Shorokh.** Analysis of Methods of Risk Assessment of Activities of Non-Bank Financial Services Market Participants.....28
- Leonid Suk, Petro Suk.** Economic Content of Expenses and Their Accounting37
- Svitlana Ptashnyk, Olena Prokopchuk.** State Ownership of National Financial Markets.....55

THE PROBLEMS OF MACROECONOMICS

- Petro Yukhymenko.** Institutional Procedure for State and Business-Partnership Development.....69
- Svitlana Ptashnyk, Kateryna Melnyk.** Financial Support of the Fiscal Space of Local Self-Government in the Conditions of Financial Decentralization in Ukraine.....84
- Volodymyr Savchenko, Oleh Makliuk.** Public Financial Policy as a Guarantee of Economic Security in the Management of United Territorial Communities.....96

BANKING TECHNOLOGY

- Kateryna Melnyk, Serhiy Kolotukha.** Deposit Activity of Banking Institutions of Ukraine: Current State and Development Prospects 107

REVIEWS

- Zoriana Kunch.** Economic Aphorisms as a Key to Professional Success... 123
- The List of the articles and another materials published in the journal “bankivs’ka sprava” in 2021 126**

Founder — Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Publisher — Znannia Publishing Ltd.

Chief Editor — Viktor Bazylevych (Dr.oec., Professor, Ukraine).

Editorial Board: Viktor Bazylevych (Dr.oec., Professor, Ukraine), Viktor Gladkyi (Deputy Chief Editor), Volodymyr Rozumnyi (Executive Secretary), Oleg Vasiurenko (Dr.oec., Professor, Ukraine), Nadiya Hrazhevska (Dr.oec., Professor, Ukraine), Marianna Dražanova (Ph.D in Economics, Professor, Czech Republic), Marga Zhivitere (Dr.oec., Professor, Latvia), Hryhorii Zadorozhnyi (Dr.oec., Professor, Ukraine), Viktor Ivanov (Dr.oec., Professor, Russia), Volodymyr Karasiov (Director of Project “Journal “Bankivs’ka sprava”), Trokhym Kovalchouk (Dr.oec., Professor, Ukraine), Larysa Lazebnyk (Dr.oec., Associate Professor, Ukraine), Igor Liutyi (Dr.oec., Professor, Ukraine), Iryna Mazur (Dr.oec., Professor, Ukraine), Svitlana Mischenko (Dr.oec., Ukraine), Svitlana Naumenkova (Dr.oec., Professor, Ukraine), Wilfried Neumann (Dr.oec., Professor, Germany), Stepan Panchyshyn (Dr.oec., Professor, Ukraine), Sergii Rybak (Ph.D in Economics, Ukraine), Tamara Smovzhenko (Dr.oec., Professor, Ukraine), Ayapbergen Taubaev (Dr.oec., Professor, Kazakhstan).

Головний редактор — В.Д. Базилевич (доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України).

Редакційна колегія: В.Д. Базилевич (д-р екон. наук, професор, член-кор. НАН України, м. Київ), В.А. Гладкий (економіст, заступник головного редактора, м. Київ); О.В. Васюренко (д-р екон. наук, професор, перший проректор Університету банківської справи НБУ, м. Харків); Н.І. Гражевська (д-р екон. наук, професор кафедри економічної теорії економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); М. Дражанова (канд. екон. наук, професор, директор Вищої школи бізнесу “Академія СТИНГ”, Брно, Чехія); М. Живітіре (д-р екон. наук, професор, ректор Інституту менеджменту інформаційних систем (м. Рига, Латвія); Г.В. Задорожний (д-р екон. наук, професор кафедри економічної теорії економічного факультету Харківського держ. ун-ту); В.В. Іванов (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри теорії кредиту та фінансового менеджменту Санкт-Петербурзького держ. ун-ту, РФ); В.І. Карасьов (канд. екон. наук, перший заступник голови правління КОО товариства “Знання” України (керівник проекту “Журнал “Банківська справа”)); Т.Т. Ковальчук (д-р екон. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, м. Київ); Л.Л. Лазебник (д-р екон. наук, доцент кафедри банківської справи Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); І.О. Лютий (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, проректор Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); І.І. Мазур (д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри підприємництва економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); С.В. Міщенко (д-р екон. наук, доцент кафедри фінансів Університету банківської справи НБУ, м. Київ); С.В. Науменкова (д-р екон. наук, професор кафедри фінансів економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); В. Нойманн (д-р екон. наук, професор, гостьовий професор українсько-німецької кафедри екологічного менеджменту та підприємництва економічного факультету Київського нац. ун-ту імені Тараса Шевченка); С.М. Панчишин (д-р екон. наук, професор, декан економічного факультету Львівського нац. ун-ту імені Івана Франка); В.П. Розумний (канд. філос. наук, головний редактор видавництва “Знання” (відповідальний секретар журналу)); С.О. Рибак (канд. екон. наук, голова Наглядової ради Ощадбанку, м. Київ); Т.С. Смовженко (д-р екон. наук, професор, ректор Університету банківської справи НБУ, м. Львів), А. Таубаєв (д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи Карагандинського економічного ун-ту Казспоживспілки, Казахстан).